

TÜRK KÜTÜPHANECİLER DERNEĞİ BÜLTENİ

XXIV. Cilt

1975

3'üncü Sayı

KÖY KİTAPLIKLARI VE KÖYDE OKUNAN KİTAPLAR

Ayşe F. ÖKSÜZOĞLU

I. GİRİŞ :

Yurdumuzda okuma alışkanlığının giderek yerleşmeye başladığı ve dolayısıyla kitaba olan ihtiyacın gün geçtikçe artmaya başladığı bir gerçektir. Eldeki bilgilerin iletilmesini sağlayan unsurlardan birisi ve en önemlisi olan kitap, dergi, gazete ve diğer basılı materyalin, vatanın en uçra köşelerine kadar ulaştırılması belirli bir sorun haline çoktan gelmiştir.

Şimdiye kadar, bu soruna çare olarak kurulan kütüphane, kitaplık, okuma odası, eğitim odası gibi kuruluşların, en iyi şekilde donanmaları ve hizmet görmeleri gereği de kendiliğinden ortaya çıkmıştır. Bugüne kadar kurulmuş olan bu tür örgütlerin çeşitli sebeplerle ihtiyacı karşılamadıkları, birçok yabancı ülkede olduğu gibi kesif bir ödünç verme sistemi kuramadıkları, mevcut kitaplarından dahi, bütün çevrelerini yararlandırabilecek biçimde örgütlenemedikleri ve özellikle birer eğitim merkezi gibi çalışmadıkları içindir ki; köylerimize eğitim odaları açılmış ve ayrıca buralara kitaplık kurma gereği duyulmuştur. Oysa iyi örgütlenmiş bir bölge ya da il halk kütüphanesi yakın çevresinin ihtiyacını karşılayabilir ve hatta halk eğitimi çalışmalarının yürütüldüğü bir kuruluş olarak da kullanılabilir. İleride de ele alınacağı gibi, bu tür bir çalışma hem daha verimli ve hem de çok daha ucuza mal olur. Zira hiç bir zaman bir köye kurulmuş bir eğitim odası ya da kitaplığın olanakları, bir bölge ya da ilde kurulmuş merkezi bir kütüphanenin olanakları ile kıyaslanamaz. Hatta diyebilirim ki, geniş kapsamlı bir bölge kütüphanesinin bir köye verebileceği hizmet, aynı köyün kendi kitaplığının kendi köyüne vereceği hizmetten çok daha verimli olur.

Bugüne kadar çeşitli illerde açılan kütüphaneler, çevre köylerine hizmet götüremedikleri gibi, çeşitli zamanlarda, çeşitli organların çalışmalarıyla köylerimizde kurulmuş olan kitaplıklar ve buralarda bulunduran kitap v.s. basılı materyal de ihtiyacı karşılayamamış ve isteneni sağlayamamıştır. Ancak inkâr edilemeyecek bir gerçek var ise o da, bugünkü anlamıyla verimsiz gibi görünen, bu bir kısmı yarım kalmış çalışmaların, Anadolumuz'da okuma alışkanlığının yavaş yavaş yerleşmesinde başlıca neden olduğudur.

Araştırmamda, bugün köylerimizdeki kitaplıkların ne durumda oldukları, ne yolla açıldıkları, ne şekilde beslendikleri buralara ne tür kitaplar gönderildiği köylülerimizce ne tür kitaplar istendiği gibi hususları saptamaya ve köy kitaplıklarının durumunu yansıtmaya çalıştım (1).

Cumhuriyet devrinden bu yana, köylerimizde çeşitli yollardan ve çeşitli şekillerde kitaplıklar kurulmuştur. Fakat bu kitaplıklar, zamanında gereği gibi donatılmadıkları ve iyi bir biçimde organize edilmedikleri için ve bazen de siyasi nedenlerle gelişme olanağı bulamamışlar ve görevlerini yerine getirememişlerdir.

Halen mevcut il halk kütüphaneleri de, yeterli derecede örgütlene-medikleri için giderek kapatılması güçleşen bu açığımızı kapatmamaktadırlar. Diğer taraftan mevcut boşluğun doldurulması amacıyla, geçmiştekiler gibi, sadece kurulmakla kalmakta olan köy kitaplıklarının açılması çalışmaları devam ettirilmektedir. Köylerimizde ve —kütüphanesi var olanlara nazaran büyük bir yekûn tutan— kazalarımızda kitaplık adı altında ufak bir kitap dolabından başka bir şey bulamazsınız. Bu dolapların büyük çoğunluğu da kitapları kilit altında tutmaktan öte bir işe yaramamaktadır. Çünkü kitaplar demirbaştır. Kitaplık ya bir yardımlaşma, ya geliştirme veya buna benzer bir dernek tarafından kurulmuştur. Beslenme olanağı bulamadığı ve kurucu derneğin kitaplıkla uğraşmaktan daha önemli işleri bulunduğu sebebiyle kurulduğu gibi kalmıştır.

Faaliyette bulunan köy kitaplıklarının bir çoğunda ise, köylünün ilgilenebileceği eserler büyük yer kaplamaktadır. Örneğin Narköy'deki (Niğde) kitaplık bir çok köy kitaplığına nazaran daha faaldir. Fakat küçük bir odaya yerleştirilmiş olan kitap raflarının hemen yarısını M.E.B. nin Dünya Edebiyatından Tercüme serisine dahil klâsik eserleri kaplamaktadır. Bu ve benzeri kitapları ücra köylerimizin raflarında görmek

(1) Bu konuyu bana ödev olarak vererek araştırmamı sağlayan ve her türlü yardımı samimiyetle yapan sayın hocam Prof. Dr. Cevat Geray'a, doküman temininde her türlü yardımı esirgemeyen Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü yetkilisi sayın Enver Metinel'e, Halk Eğitimi Gn. Md. İüğü Yayın Şb. Md. sayın Rifat Hancılar'a, Çayırhan ve Çandır Bucakları muhtar ve öğretmenlerine, Kütüphaneler Gn. Md. İüğü yetkililerine teşekkürlerimi sunarım.

çok sevindirici, fakat el dahi sürülmeden sadece yer kaplamaktan öte bir işe yaramadıklarını görmek ve bilmek ondan daha üzücü olmaktadır.

Beri taraftan gezici kütüphane faaliyetleri son yıllarda artırılmışsa da, onlar da ne yazık ki yetersiz kalmaktadır. Ürgüp, Ordu, Konya, Niğde, Isparta - Yalvaç, Nevşehir - Avanos gibi bir kaç il ve ilçede, Kütüphaneler Genel Müdürlüğünün araç ve ödenek ayırdığı gezici kütüphane servisleri bazı köylere hizmet götürmektedirler (Ek 4). Diğer taraftan, örneğin 'Manisa Halk Kitaplığı gibi kütüphaneler, yardım ve destek görmedikleri için bir zaman başladıkları bu tür çalışmalardan vazgeçmek zorunda kalmışlardır. Bunun yanı sıra Ürgüp Tahsinağa Kütüphanesi gibi eğitim merkezi olma niteliğini de üstlenmiş kütüphanelerimiz vardır. Bunları inkâr edemeyiz ancak bunların sayısı olmıyanlara nazaran o denli az ki, söz Türkiye çapında konuşmaya geldiği zaman var demek olanağını sağlayamamaktadır. Manisa Halk Kitaplığında, İzmir Atatürk Kütüphanesinde de resim, el işi, dikiş; Mersin Çocuk Kütüphanesinde müzik dersleri verilmekte, kurslar açılmaktadır, lâkin yukarıda da değindiğimiz gibi bu çalışmalarını ancak kütüphaneye gelenlere verebilmekte, gelme olanağından yoksun bulunanlara ise hiç bir türlü hizmet verememektedirler.

Çeşitli eğitsel faaliyetler bir yana, halen çeşitli yollardan her köye bir kitaplık kurulması için çalışmalar yürütülmektedir. Hal böyle olunca bari bunlar köylünün ve köyün ihtiyacını karşılayabilecek kitaplarla donatılmış, her zaman onların hizmetine açık bulundurulmuş kitaplıklar olabilirler...

Kanımcıca bu duruma yol açan sebeplerin başında sistem yanlışlığı ve organizasyon eksikliği gelmektedir. Bunlara bir de maddî olanaksızlıklar eklenince, açılan kitaplıklar gerçek görevlerini yüklenememekte, fonksiyonlarını yerine getirememektedirler.

Sistem yanlışlığı derken, kırkbin köyü olan Türkiyemiz'in her köyüne bir kitaplık açmanın ne kadar pahalı ve organizasyonun ne denli güç bir iş olduğunu düşünüyorum. Oysa bölge kütüphaneleri, ya da merkezî il halk kütüphaneleri, köylere açacakları şubeler veya gezici servisler ile bu tür çalışmaları yürütseler, eminim ki halen yürütülmeye çalışılan sistemden daha ucuza mal olacak ve çok daha iyi verim sağlanabilecektir.

Köylerimize, Cumhuriyetten bu yana hangi çalışmalar sonucu kitap götürüldüğünü, kitaplık kurulduğunu, bunların faaliyet derecelerini, mevcut kitaplıklara hangi kanallardan ne tür kitaplar gönderildiğini, köylülerimizce okunmak istenen kitapların hangi türde olduklarını, yazılı kaynaklara, izlenimlerine ve konuşmalar yoluyla edindiğim bilgilere dayanarak burada su üstüne çıkarmaya çalıştım. Gönül isterdi ki, toplum kalkınmasının ve halk eğitiminin en müessir unsurlarından birisi olan kitaplıklarımız, asrımızda bulunan örneklerinin çok üstünde bir düzeye, çok kısa bir zaman içinde ulaşabilsinler.

II. KÖY KİTAPLIKLARI

a) Tarihçe ve Bugünkü Durum :

Cumhuriyetten sonra, köylerde kitaplık kurma ve köye kitap götürmek konusunda yapılan faaliyetleri, Devlet Kuruluşları ve Devletin dışındaki kuruluşların çalışmaları şeklinde ikiye ayırabiliriz.

1. Devlet Kuruluşlarının Dışındaki Kuruluşların Çalışmaları :

A. Türk Ocakları :

Bu kuruluşun belirli bir, köye kitap götürme ve kitaplık faaliyeti bulunmadığı halde, halk eğitimi yapması dolayısıyla buraya almış bulunuyoruz. Türk Ocakları, 1911 yılında İstanbul'da küçük bir kurum olarak ortaya çıkmış, 20 yılda 157 şube açmış, hatta sınırlarımızın dışındaki Türkler arasında da ilgi uyandıracak kadar gelişmiş, Kıbrıs, Bulgaristan, Çin Türkistan'ındaki Türkler tarafından da bu ocakların şubeleri açılmıştır (1). 20 yıl sonra ocakların siyasi bir çehreye bürünmesi üzerine, 1931 yılında olağanüstü toplantıya çağırılan Türk Ocakları Kurultayı tarafından bütün ocaklar lâğvedilmiştir (2).

Bu ocaklar bize, böyle kuruluşlara ve bunların hizmetlerine ihtiyaç olduğunu işaret etmeleri bakımından şayanı dikkattir.

B. Halkevleri, Halk Ocakları :

Halkevleri, 19 Şubat 1932 tarihinde kurulmuş ve kuruluşunu takiben 14 Halkevi birden açılmıştır (3). 15 yılda sayısı 463 ü bulan Halkevleri, 1940 yılından itibaren köylere yönelmiş ve buralarda 7 yıl içinde 4170 Halk Odası açılmıştır (4).

Halkevlerinin esas yönetmelikleri ise, 1940 yılında hazırlanan «C.H.P. Halkevleri İdare ve Teşkilât Talimatnâmesi» ile «C.H.P. Halkevleri Çalışma Talimatnâmesi» dir (5).

İdare ve Teşkilât Talimatnâmesinin 1. Maddesine göre :

«Halkevi C. H. Partisinin Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Devletçilik, lâyiklik ve inkılâpçılık prensipleri içinde çalışan bir kurumdur. Halkevinin kapıları partiye yazılı olan veya olmayan bütün yurttaşlara açıktır.» (6).

(1) Nevzad Ayas, *Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitimi Kuruluşlar ve Tarihçeler*. (Ankara : Millî Eğitim Basımevi, 1948) s. 433.

(2) *Ibid.* s. 442

(3) *Ibid.* s. 443

(4) *Ibid.* s. 443

(5) *Ibid.* s. 426

(6) *Ibid.* s. 426

2. Maddede de şöyle denilmektedir :

«Halkevleri bütün Devlet memurlarının, vatandaki bütün entellektüel sınıfın, bütün ilerlemek isteyen unsurların müşterek yetiştirme vasıtası olduğuna göre, Halkevlerinin herhangi bir muvaffakiyetsizliğinden doğacak herhangi bir mesuliyet birinci derecede o muhitteki bu elemanların boynundadır.» (7)

Böylece Halkevleri kısa zamanda genişlemek imkânı bulmuş ve çalışmalarını da geliştirerek bir takım faaliyet kolları ihdas edilmiştir. Bu 9 çalışma kolundan bir tanesi de «Kütüphane ve Yayım Kolu» dur. (8). Çalışma Yönetmeliği, her Halkevi ve Halk Odasında kitaplık ve okuma odası bulunmasını şart koşturmuştur (9). Dolayısıyla 1944 yılında kitaplık kolu bulunmayan Halkevi sayısı 75 iken, 1945 yılında bu sayı 25 e düşmüştür (10).

Aşağıdaki çizelgeden Halkevleri ve Halk Odalarının 1946 yılındaki durumlarını tesbit etmek mümkündür.

TABLO - 1

**«24 Şubat 1946 Tarihinde Halkevlerinin ve Odalarının
İllere Göre Sayısı : (11)**

<u>İli</u>	<u>Halkevi</u>	<u>Halkodası</u>	<u>İli</u>	<u>Halkevi</u>	<u>Halkodası</u>
Afyon	11	76	Çorum	6	22
Ağrı	4	18	Denizli	20	114
Amasya	3	43	Diyarbakır	6	12
Ankara	10	98	Edirne	8	35
Antalya	10	47	Elâzığ	4	56
Aydın	14	20	Erzincan	4	53
Balıkesir	10	140	Erzurum	5	112
Bilecik	7	91	Eskişehir	4	62
Bingöl	2	26	Gaziantep	5	48
Bitlis	3	8	Giresun	7	105
Bolu	6	34	Gümüşhane	5	69
Burdur	4	105	Hakkâri	1	7
Bursa	8	80	Hatay	6	26
Çanakkale	6	91	İçel	7	75
Çankırı	4	43	İsparta	11	58
Çoruh	2	67	İstanbul	17	21

(7) Ibid. s. 426

(8) Ibid. s. 427

(9) C.H.P. 1945 Yılında Halkevleri ve Halkodaları. (Ankara : Başbakanlık Devlet Matbaası, 1946) s. 21

(10) Ibid. s. 22

(11) Ibid. s. 30

İli	Halkevi	Halkodası	İli	Halkevi	Halkodası
İzmir	22	171	Ordu	6	41
Kars	6	103	Rize	3	90
Kastamonu	8	54	Samsun	8	89
Kayseri	6	129	Seyhan	4	65
Kırklareli	11	92	Siirt	2	17
Kırşehir	5	39	Sinop	4	9
Kocaeli	11	38	Sivas	7	79
Konya	29	167	Tekirdağ	3	77
Kütahya	10	136	Eskişehir	4	62
Malatya	5	54	Trabzon	10	149
Manisa	15	86	Tunceli	3	55
Maraş	6	61	Urfa	5	17
Mardin	7	22	Van	2	10
Muğla	7	41	Yozgat	6	43
Muş	3	6	Zonguldak	9	79
Niğde	5	123	Londra	1	—
			Toplam	455	4066

C.H.P. nin yayınladığı broşürdeki (12) şu pragrafi aynen kaydetmekte fayda var :

«Bazı özellikleri gözönünde tutularak yurdun çeşitli bölgelerinde 20 Halkevi kitaplığı birer kültür merkezi haline getirilmek üzere geniş ölçüde kuvvetlendirilmektedir. Genel Sekreterlikten 1943 yılında 230 eser üzerinde 55117, 1944 yılında 450 eser üzerinden 87500, 1945 yılında ise 114 eser üzerinden 307385 kitap gönderilmiştir. Bunların 60 bin nüshası Halkevlerine, 374385 i de Halkodalarına yollanmıştır.»

Halkevleri ve Halkodalarının kitaplık çalışmalarının sadece kitaplık koluna inhisar ettirilmeyip köycülük kolunun da çalışmaları arasında yer aldığı şu cümleden kaydedilmektedir :

«Köycülük kollarının daha verimli ve programlı çalışmalarını desteklemiş olmak için köylünün anlayacağı bir dille yazılmış bol kitap ve broşür göndermeyi... düşünüyoruz... Halkodalarının yalnız buldukları köylerle meşgul olmayı yeter bulmayıp dolaylarındaki köylere de geziler tertip ettikleri, kendilerine gelen kitaplardan ve heyetlerden civar köyleri de faydalandırmayı esas tuttukları görülmektedir. Civarına da faydalı olan Halkodalarımıza bir misal olmak üzere Çanpazarı

(Çanakkale), Vargıt ve Karaoğlan (Tunceli), Halkodalarını anabiliriz» (13).

Halkevlerinin faaliyetlerini bu derece geliştirebilmelerinin ana sebebini buraya kaydetmeden geçemeyeceğim.

Halkevleri ve Halkodaları özel kuruluşlar olmalarına rağmen Devlet bütçesinden yardım görmüşlerdir. Şöyle ki, 1947 bütçesinin Maliye Bakanlığı ödeneklerinin yardım fashından Halkevleri için 1.900.000 TL ayrılmıştır (14). Ayrıca İcra Vekilleri Heyetinin 9.7.1932 gün ve 13178 sayılı kararı ile öğretmenlerin ve memurların bu kuruluşlarda çalışmaları uygun bulunmuş ve teşvik edilmeleri kararlaştırılmıştır (15).

Hal böyle olunca Halkevleri, karşımıza faaliyetlerini gayet verimli bir şekilde yürüten kuruluşlar olarak çıkmaktadırlar. Lâkin Halkevlerinin köyde kitap ve kitaplık faaliyeti 1951 senesinde çeşitli sebeplerle tamamen tükenmiştir (16).

12.4.1960 tarih ve 5/1066 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile kamu yararına çalışır dernek olarak tekrar kabul edilen Halkevlerinin, 17-18 Temmuz 1971 günlerinde yapılan Kurultay toplantısında öngörülen değişikliklerden sonra, son şeklini alan yeni yönetmeliğin (17) 4. Maddesinde de «Kitaplık ve Yayın Kolu» kurulması şerhedilmiştir. Ancak halen bu konuda faaliyete geçilmemiştir (18).

2. Devlet kuruluşlarının Çalışmaları :

A. Halk okuma odaları :

Halk okuma odaları, Millet Mektepleri Talimatnamesinin 2. maddesine göre bu kuruluşun içinde yer almıştır (19). Bu odalar için hazırlanan 1929 tarihi kılavuzun 1. Maddesinde :

«Millet mektepleri talimatnamesinin ikinci maddesi mucibince Türkiye'nin bütün şehir, kasaba ve köylerinde bir veya müteaddit Okuma odaları tesis ve küşat olunacaktır.»

denilmekte ve devamla :

«Okuma Odaları her sınıf ve cins halkın fikir ve terbiye ocağıdır. Burası, Millet mektepleri talebesinin mütâlâa ihtiyaçlarını?»

(13) Ibid. s. 24

(14) Nevzad Ayaz. Ibid. s. 425

(15) Ibid.

(16) Kadri Kaplan (Ulusal Kültür Yolunda 40 Yıl) *Halkevleri Dergisi* V, 64. (Şubat 1972) s. 1

(17) Halkevleri Tüzüğü (Ankara. T.C. Ziraat Bankası Matbaası, 1971) s. 4-5.

(18) Dündar Seyhan. Halkevleri Genel Sekreteri. Mülâkat. Nisan 1972 Nevzad Ayaz.

(19) Ibid. s. 420-421

B. Halk Terbiye Şubesi :

1926 yılında Millî Eğitim Bakanlığı içinde İlköğretim Genel Müdürlüğünde Talim ve Terbiye Dairesine bağlı olarak «Halk Terbiye Şubesi» kurulmuş, bir zaman sonra kapatılmış ve 1952 yılında Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı olarak tekrar ihdas edilmiştir (20).

C. Okuma Odaları :

1953 senesinde «Halk Terbiyesi Şubesi» yerine M.E.B. ca «Okuma Odaları Geçici Yönetmeliği» hazırlanarak yürürlüğe konulmuş ve yürütülmesinde Millî Eğitim Müdürlükleri görevli kılınmıştır (21).

Hazırlanan geçici yönetmeliğe göre :

«Madde 1 — Halkın okuma ihtiyacını karşılamak, okumasını teşvik etmek, umumî ve meslekî kültürünü kuvvetlendirmek ve kendini yetiştirmesine imkân vermek, millî duygusunu geliştirmek ve güzel sanatlara karşı alâkasını artırmak amacı ile okulu bulunan köy ve bucaklarda okuma odası açılır» (22).

Böylece amaçları tespit edilen yeni okuma odalarında yapılacak çalışmalar da şu şekilde sıralanmaktadır :

«Madde 6 — Okuma odasında yapılabilecek faaliyetler şunlardır :

- a) Kitap, dergi ve gazete okunur.
- b) İsteyenlere muayyen şartlarla dışarıda okumak üzere ödünç kitap verilir.
- c) Okuma odalarında çocuklar için de kitap bulundurulur. Köy çocuklarının bu kitaplardan faydalanmaları sağlanır. Binası müsait olan mahallerde çocuklar için de bir kısım yer ayrılır.
- d) Umumî arzu ve ihtiyaca uygun kitaplar Yönetim Kurulunca seçilecek kimseler tarafından zaman zaman okunarak halka dinletilir.
- e) Halkı ilgilendiren çeşitli mevzular üzerinde serbest konuşmalar yapılır, konferanslar verilir ve sergiler tertiplenir.
- f) Halkın işlerini ve geçimini kolaylaştırmak amacı ile kısa süreli kurslar açılır.
- g) Yönetim Kurulunca düzenlenecek çalışma programına göre halka radyo ve gramofon dinletilir.
- h) Millî ve mahallî bayramlarda törenler tertiplenir» (23).

(20) Cevat Geray. *Halk Eğitimi Giriş* (Ankara, Ayyıldız Matbaası A.Ş.,) 1970 s. 102

(21) T.C. M.E.B. Tebliğler Dergisi 744.

(22) Ibid.

(23) Ibid.

Bu suretle yeniden sisteme sokulan köye kitaplık kurma ve kitap götürme çalışmaları, 29 Ağustos 1960 tarihinde M.E.B. içinde kurulan H. E. Gn.Md. ne (24) yönetmelikte bir değişiklik yapılmaksızın 20. 4. 1953 gün 339/4152 sayılı Talim Terbiye Kurulu kararı ile birlikte devredilmiştir (25).

Daha sonra H. E. Gn. Md. nün 3. 1. 1962 gün 428 - 3 - 13 sayılı genelgeşiyle Okuma Odalarına alınacak kitapların listesi tesbit ve bu kitapların satın alınabilmesi için ödenek tahsis edilmiştir (26). Buna göre alınacak kitapların konuları (27) :

Felsefi eserler
Sosyal ilimler
Dil öğretimi
Tatbiki Bilimler
Güzel sanatlar
Tarih
Biyografidir.

Bu suretle başlanılan kitap teminine giderek kitapların H. E. Gn. Md. ce bastırılarak dağıtılması şeklinde devam olunmuş ve basım faaliyeti 1963 yılında başlamıştır. 1963-1970 yılları arasında 123 halk yayını tesbit edilerek 4907500 tiraj bastırılmış ve okuma odalarına dağıtılmıştır (28).

Nihayet 16.7.1964 gün ve 3349 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile Halk Eğitim Genel Müdürlüğü, yeni Kurulan Köy İşleri Bakanlığına bağlanmıştır (29). Bakanlığın örgütlenmesine göre Toplum Kalkınması ve Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü şu üç daireden ve bunlarla bağlı şubelerden oluşturulmak istenmiştir (30) :

«— Toplum Kalkınması Başkanlığı : Sosyal Araştırma ve Plânlama Şubesi, Yetiştirme Şubesi,

— Temel ve Toplum Eğitimi Daire Başkanlığı : Temel Eğitimi Şube Müdürlüğü, Toplum Eğitimi Şube Müdürlüğü, Sanat ve Kültür Şube Müdürlüğü, Ev Ekonomisi Şubesi,

(24) Enver Metinel : *Halk Eğitim Genel Müdürlüğü*. Teksir. No : 8 s. 1.

(25) Turhan Akşen : *Mülakat*. H. E. Gn. Md. Mart 1972. Ankara.

(26) T. C. M. E. B. *Tebliğler Dergisi*. 26.2.1972 Sayı: 1192.

(27) Ibid.

(28) Rifat Hancılar : *Mülakat*. H. E. Gn. Md. Kültür Şb. Md. Şubat 1972.

(29) Prof. Fehmi Yavuz : *Memleketimizde Toplum Kalkınması*. (Ankara, Sevinç Matbaası, 1969). s. 75.

(30) Ibid. s. 79.

— Meslekî ve Teknik Kurslar Daire Başkanlığı : Gezici Köy Kadın Kursları Şube Müdürlüğü, Köy El Sanatları Şube Müdürlüğü.»

Bünyesine yeni şubeler eklenen ve teşkilâtında bazı değişiklikler yapılan Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü, Köy İşleri Bakanlığına bağlı kaldığı üç sene zarfında kitaplık çalışmalarına aynen devam etmiş ve nihayet Bakanlar Kurulunun Kararı ile yeniden Millî Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır (31).

Aynı yönetmelikle 1970 senesine kadar idare olunan Okuma Odaları; Talim Terbiye Kurulunun 29.1.1970 gün ve 25 sayılı Kararı ile «Eğitim Odaları» adını almış ve aynı kararla yürürlüğe giren «Eğitim Odaları Yönetmeliği» (32) ile okuma odalarının fonksiyonuna halk eğitimi de böylece ilâve edilmiş ve şumullendirilmiştir. (Ek 1).

Yeni yönetmeliğe göre :

«Madde : 1 — Halkın okuma ihtiyacını karşılamak, okumasını teşvik etmek, temel ve genel bilgisini kuvvetlendirmek, genel ve mahallî sanat ve kültür değerlerine karşı ilgilerini arttırmak, kendisini yetiştirmesine imkân vermek, millî duygu ve güvenini beslemek ve köyün bu manadaki çalışmalarının merkezî olmak amacıyla, okulu bulunan ve Bakanlıkca uygun görülen köy ve bucaklarda, Eğitim Odası açılır» (33).

şeklinde amacı tesbit edilmiştir. Yönetimi ise 8. Maddede gösterilen yönetim kuruluna bırakılmıştır :

«Madde : 8 — Eğitim Odaları bir yönetim kurulu tarafından yönetilir. Bu kurul aşağıda gösterilen temsilcilerden teşekkül eder :

- a) Muhtar, (Belediye teşkilâtı olan yerlerde belediye başkanı),
- b) Okul müdürlerinin kendi aralarından seçecekleri bir üye (varsa daha yukarıdaki okul müdürleri dahil),
- c) Okul müdürleri tarafından seçilecek bir bayan öğretmen (varsa),
- d) Din görevlisi,
- e) Mahallî kamu kuruluşlarının temsilcilerinin kendi aralarından seçecekleri bir üye (Tarım, sağlık, orman kuruluşları temsilcileri gibi),

(31) ?

(32) T.C. Resmî Gazete. 23.2.1970. Sayı : 13452.

(33) T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Halk Eğitimi Gn. Md. lüğü «Eğitim Odaları Yönetmeliği. Millî Eğitim Basımevi, Ankara, 1970. 4 s.

- f) Mahallî 4 K lideri (varsa),
 g) Kooperatif temsilcilerinin (varsa) kendi aralarından seçecekleri bir üye,
 h) Yönetim kurulu en az üç, en çok yedi üyeden meydana gelir» (34).

Aynı yönetmeliğin 11. Maddesinin (b) bendinde, eğitim odalarının kitap ve kitaplıkla ilgili faaliyetleri şöyle sıralanmaktadır :

«Madde : 11 — Eğitim Odalarında yapılacak çalışmalar şunlardır :

- a) ...
 b) Okuma faaliyetleri :
 1 — Kitap, dergi, gazete okunması,
 2 — İstiyenlere ödünç kitap verilmesi,
 3 — Genel arzu ve ihtiyaca uygun kitapların yönetim kurulunca seçilecek kimseler tarafından zaman zaman okunarak halka dinletilmesi» (35).

Bu yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden sonra, mevcut Halk Odalarının durumlarını tesbit amacıyla, illerdeki Halk Eğitimi Merkezlerine genel müdürlükçe bir genelge yollanmıştır ve gelen cevaplara göre şu sonuca ulaşılmıştır (36).

TABLO — 2
Eğitim Odalarının Yıllara Göre Dağılımı

<u>Açıldığı Yıl</u>	<u>Sayısı</u>
1954 - 1968	1975
1969	39
1970	22
1971	45
22.8.1972 ye göre	55
T o p l a m	2136

Mevcudu 2136 ya yükselen eğitim odalarının kitap ihtiyacı, daha önce de kaydettiğim gibi 100'er liralık tahsisatlar ile giderilmeye çalışılırken, 1963 yılından itibaren, Halk Eğitim Genel Müdürlüğüne bastırılan kitaplar ile karşılanmaya çalışılmıştır ve halen bu usul tatbik edilmektedir (37). Bastırılacak olan kitapların konuları, yazarları, res-

(34) Ibid. 5 s.

(35) Ibid. 7 s.

(36) Rifat Hancılar : Halk Eğitim Genel Müdürlüğü Yayın Şb. Müdürü. Mülakat. Mart 1972.

(37) Ibid.

samları, Bakanlık Müsteşarının başkanlığında kurulmuş olan Halk Eğitimi Yayınları Hazırlama Komisyonunca tesbit olunmaktadır (38).

Adı geçen komisyonun çalışmalarına ışık tutmak amacı ile 1967 yılında 67 ili kapsıyan bir anket uygulaması yapılmıştır (39) (bak : Ek 2). Ancak tesbit edilen konulardan bazılarının Tarım Bakanlığını, bazılarının Köy İşleri Bakanlığının çalışmalarına dönük olduğu ve uzman gerektirdiği ortaya çıkmıştır. Yetkililerin ifadesine göre, bakanlıklar arası bu sahada bir işbirliği bulunmadığı ve kurulamadığı içindir ki, istenen konudaki bütün kitapların bastırılarak gönderilmesi mümkün olmamıştır. Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü, bu konular içinden kendi çapında olanları? ayırarak basılmasını ve de dağıtılmasını sağlamak çalışmaları içerisinde (40).

Komisyonca tesbit edilen konuların kitap haline getirilebilmesi için gerekli uzmanlar ve de elemanlar T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Genel Yönetmeliğine göre yapılmaktadır. 1963 - 1971 yılları arasında, Halk Eğitimi Müdürlüğüne bastırılarak, Eğitim Odalarına gönderilen kitapların isimleri ve tirajlarını havi bir liste (Ek : 3) olarak sunulmuştur.

D. Halk Kütüphaneleri :

Köylerimize kurulan kitaplıkların beslenmesinde halen en önemli rolü Halk Eğitim Genel Müdürlüğü oynuyorsa da, halk kütüphanelerinin özel çalışmaları ile de köylerimize kitap götürülmekte, hizmet sunulmaktadır.

Örneğin, İzmir Millî Kütüphanesi 100'ü geçen çevre köylere gezici servisi ile kitap götürmektedir (41). Burdurda bu iş eşeklerin sırtına yüklenen kitap kutularının köylere taşınmasıyla yapılmaktadır.

Bu misalleri çoğaltmak mümkündür. Lâkin bütün vatan sathına yaymak imkânsız. Her il halk kütüphanesinin çevre köylere kitap iare servisi olsa, onlara böyle bir çalışma yapmalarını sağlayacak imkânlar tanınsa, ilerde de bahsedeceğim üzere, kütüphaneler birer halk eğitimi merkezi gibi çalışabilseler, herhalde her köye ayrı bir Eğitim Odası açılması ihtiyacı hasıl olmazdı.

Bunlardan başka, Kütüphaneler Genel Müdürlüğü bazı illerdeki halk kütüphanelerine tahsisat ayırmış, bazılarını vasıta vermiş ve bu yolla gezici kütüphane çalışmalarının genişlemesine yardımcı olmuştur (42). Bu

(38) Ibid.

(39) Rifat Hancılar : Halk Eğitim Genel Müdürlüğü. Yayın Şb. Md. Mülâkat 16.9.1972

(40) Ibid.

(41) Halk Kütüphaneleri Genel Müdürlüğü özel kayıtları. 16.9.1972.

(42) Ibid.

durumda olan halk kütüphaneleri ile bunların çalışma sahalarına giren köyler (Tablo - 3) de gösterilmiştir.

TABLO — 3
Kütüphaneler Genel Müdürlüğüne
Bağlı Gezici Kütüphaneler

<u>İllerin Adı</u>	<u>Kullandığı vasıta</u>	<u>Miktarı</u>
Adana	Otobüs	1
Ankara	»	1
Erzurum	»	1
Gaziantep	»	3
İstanbul	»	1
İzmir	»	1
Kayseri	»	1
Konya	»	1
Ordu	»	1
Amasya	Jip	1
Kayseri	»	1
Konya	Pikap	1
Ürgüp	»	1
Niğde	Minibüs	1
Niğde - Bor	»	1
Isparta - Yalvaç	Hayvan	1
Kayseri - Bünyan	»	1
Nevşehir - Avanos	»	1
Nevşehir - Özkonak	»	1
Niğde	»	1
Niğde - Bor	»	1

Not : Bu vasıtalarla servis yapılan köylere ait liste (Ek 4) de gösterilmiştir.

Kanımca, eğitim odalarındaki kitaplık ve gezici servisler, halk eğitimi yapmakta olan diğer kuruluşların da katıldıkları bir çalışma ile yürütülebilse, gerekli kitap vs. basılı materyalin temini konusunda bir görev taksimine gidilebilse, alınacak semerenin bugünkünün çok üstünde olacağı muhakkaktır. Fakat her birim kendi imkânları ile birşeyler yapmaya çalıştığı müddetçe, çalışmalarının istenen seviyeye ulaşacağı şüpheli olmaktadır.

Bu konuda Halk Eğitimi Genel Müdürlüğünün Eğitim Şubesinin 27.8.1972 gün ve 428/2391 sayı ile bakanlara gönderdiği açıklamanın VI.

Maddesinde, mahallî — küçük, resmî — özel bütün teşekküller arasında işbirliği sağlanması hususunda sağlık verilmektedir (43) Lâkin bu işbirliği, ancak Eğitim Odası mensuplarının ya da illerdeki Halk Eğitim Başkanlarının özel çalışmaları ile yürütülmeye çalışmakta ve dolayısıyla istenen verim sağlanamamaktadır.

b) Kitaplıkların Fonksiyonu :

Bilindiği gibi kitaplıklar, bilgi taşıyan çeşitli basılı materyalin bir arada bulundurulduğu ve hizmete sunulduğu yerlerdir. Günümüzde ise bu tarif kitaplıklar için eksik kalmaktadır. Zira bugün kitaplıklar göze ve kulağa hitap eden hemen her türlü materyali bünyesinde bulunduran, bunları hizmete sunan, halk eğitimi çalışmaları yapan, kurslar, konferanslar düzenleyen yerler olmuşlardır.

Kitaplıkların, yukarıdaki tarife uygun biçimde çalışmaları halinde; toplumun kendi dışında cereyan eden olaylarla temas kurmasına, bu yolla yeni bilgiler edinmesine, yeni bir dünya görüşü kazanmasına, bilimlerini öğrenmesine, kabiliyetlerini geliştirmesine, hasılı kendini yenilemesine, yaşama tarzını geliştirmesine büyük ölçüde katkıda bulunacağına inanıyorum.

Zira Haydar Taymaz'ın kaydettiği gibi (44) okumaya etki eden faktörler :

- 1 — Daha fazla bilgi kazanmak ihtiyacı
- 2 — Kalkınma istek ve amacı ve bunda kitabın tesiri olacağı inancı
- 3 — Okuma alışkanlığıdır.

Bu faktörleri yerine getireceği inancı ile kitaphğa gelen kişilerin, kitaptan başka, kendilerini yetiştirebilecek, bilgilerini yenileyip, yeni görüşler kazanabilecek biçimde çeşitli materyali bulmaları halinde neticenin ne kadar parlak olacağını tahmin etmek güç değil.

J.C. Loner bu hususu şöyle açıklamaktadır (45)

«Eğitim ve öğretim, her ülke ekonomisinin ve sosyal gelişmenin iki esaslı unsurudur... André Maurois bu konuda sosyal felsefeye başvuruyor : «İnsanlık için en önemli şey, hayatı değiştiren ve kişinin toplumdaki değerini yükselten bu aşama, tut-

(43) T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü : Halk Eğitimi çalışmalarının verimli olması, çalışmalarda birlik ve beraberliğin sağlanması hakkında açıklama. Ankara, Millî Eğitim Basımevi, 1962. 10 s.

(44) Haydar Taymaz : *Halk Eğitimi ve Halkı Eğitici Kitaplar*. Teksir. Mayıs 1972. Ankara.

(45) J.C. Loner : *Kütüphanelerin Sosyal ve Ekonomik Gelişmedeki Rolü?* Çev : Mihri Gül Demiralp. Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni. C. XII. S 3-4, 180 s.

saklıktan kurtulma ve yeni keşif araçlarını herkesin yararına açık tutmaktır. Bunun tek çaresi de halk kütüphaneleri kurmaktır. İnsanların eşit haklara sahip olduğu, devlet idaresine karıştığı, idareciler üstündeki etkileriyle savaş ve barışa karar veren bir kuvvet yarattıkları bir devirde yaşıyoruz. Çağımızda kamu oyu milletlerin ve dünyanın hayatı üstünde söz sahibi olmuştur.»

Hal böyle olunca, bu müessir kitlenin en iyi bir şekilde eğitilmesi ve eğitiminin de en iyi şekilde beslenmesi gereği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Okul eğitiminin muayyen bir zaman sonra, sona ermesi olağandır. Ancak bu, eğitimin bitmesi anlamını taşımaz. Eğitimin devamını temin edebilecek kuruluşların başında da halk kütüphaneleri gelmektedir. Halk kütüphaneleri, halk eğitimi gerçekleştirmekte en müessir kuruluşlardır. Yeter ki gerektiği gibi donatılıp, örgütlendirilebilsinler.

Hele ilkökul tahsilinin güç şartlar altında yürütüldüğü köylerimizde, halk kütüphanesi çalışmaları en mübrem ihtiyaçtır. Herkes yakınmaktadır, «İlkokul tahsili yaptırılıyor ama kısa zamanda okumayı bile unutuyorlar» diye. Bunun nedeni açık ve seçik ortada. Birçok köyümüzde okuma bilen köylümüz, değil bilgilerine bilgi katacak, okumayı unutmıyacak kadar bile basılı materyal ele geçiremiyor. Bunun yanı sıra, daha önce de söylediğim gibi bilgisini geliştirebilecek materyale kavuşmuş köylerimiz yok değil var ama bunlar parmakla sayılabilecek kadar az.

Gerçekte, Özer Soysal'ın da (46) temas ettiği gibi :

«Düşünme ve araştırma laboratuvarı olarak kütüphaneler, tartışılma çabamızda baş desteğimiz olmalıdır. Hiç şüphe yok ki, batıda, her yaşın insanı için oynadıkları yapıcı ve aydınlatıcı rolle kütüphaneler, cemiyetin en esaslı rüknü ve bu derece de sorumluluğu olan müesseselerdir.»

Çünkü modern anlamda halk kütüphaneleri aynı zamanda halk eğitimi vazifesini kısmen de olsa deruhte etmektedirler. Danyal Sertoğlu (47) kütüphanelerin bu durumunu bir yazısında şu şekilde belirtmektedir :

«...Halbuki halk eğitimcilerinin :

- 1 — Halk eğitim merkezleri,
- 2 — Halk dersaneleri,

(46) Özer Soysal : «Kültür Reformumuzda Kütüphaneler» Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni. C VI., S 4., 81 s.

(47) Danyal Sertoğlu : «Kütüphane, Kütüphanecilik ve Eğitim». Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni. C VI., S 3., 99 s.

- 3 — Okuma odaları,
- 4 — Meslekî ve Teknik Öğretim Umum Müdürlüğünün halk eğitim kursları

şeklinde dört büyük koldan yürüterek halletmeye çalıştıkları bu faaliyetlerin ilk üçü modern ve tam teşekkülü bir halk kütüphanesinin tabii ve aslî vazifesidir.

...Halk kütüphaneleri sadece halka kitap iare eden kütüphaneler değildir.»

Netice olarak, halk kütüphanelerinin sadece kitabı ücretsiz ödünç veren kuruluşlar olmadığını söylerken; onların birer şubesi olarak çalışması gereken köy kitaplıklarının da, artık basit olarak nitelendirilen, kitap ödünç verme olanaklarından bile yoksun olduklarını üzümlere ilâve etmek zorundayız.

III. KÖYDE OKUNAN KİTAPLAR

Köyde hangi kitaplar okunur? Köylümüz hangi kitapları, ne tip eserleri okumak istemektedir? Bu soruların cevabını kısmen, Halk Eğitimi Genel Müdürlüğünün yaptığı anketten alınan sonuçlar vermektedir (bak : Ek 2). Bir de köylere hangi kitaplar gönderilmekteydi, şimdi gönderilen kitaplar nelerdir?

Şimdiye kadar kaydettiğim bilgilerin dışında bu sorulara, kitaplığı bulunan ve kısmen de olsa okuma alışkanlığına kavuşmuş ve Orta Anadolu, Ege yöresi köylerini gezerken kazandığım intibalara dayanarak cevap vermeye çalışacağım. Ayrıca VII. Bölümündeki «Örnekler» bahsinde de bu konudan bahsedeceğim.

Yaptığım gözlemlere istinaden okunmak istenen kitapları ehemmiyet derecesine göre, şu şekilde sıralayabilirim :

- 1 — Genel Konulu Müracaat Eserleri (bol resimli, ansiklopedi vs.)
- 2 — Ziraî bilgiler veren eserler : Özellikle çevrelerinde geçerli olan ziraî işlemlerle ilgili olmaları tercih edilmektedir.
- 3 — Tarihî eserler : Özellikle Atatürk'ü anlatan, inkılâplarını belirten ve yakın çevrelerinde cereyan etmiş tarihî olayları aksettiren türde kitaplar.
- 4 — Değişik konulu hikâyeler romanlar. Dinî konulu eserler.
- 5 — Halk ozanlarına ait deyişleri kapsayan eserler
- 6 — Halk efsaneleri ve diğer Türk efsaneleri ile masallar
- 7 — Tarımda kullanılan âletleri kapsayan, bol resimli, basit izahlı kitaplar veya broşürler.

Bunlardan başka :

- 1 — Günlük gazete
- 2 — İlgilerini çekebilecek konularda yazıları olan çeşitli süreli yayınlar.

Bu konuları teker teker incelemeye çalışalım :

Genel konulu müracaat eserleri, radyoda ismini duyup yerini bilmedikleri memleketlerin yerini ve vasıflarını öğrenmelerine, anlamadıkları bir kelimenin karşılığını bulmalarına, tanımadıkları bir meşhur kişinin biyografisini öğrenmelerine ve resmini görüp tanımalarına büyük ölçüde yardımcı olacaktır. Onlar da zaten bu tip eserleri bunun için istemektedirler. Bunun dışında merak saikasıyla bu eserlerin karıştırıldığını düşünürsek, okuyucularına belki de hiç umulmadık anda bir yenilik öğreteceğinden şüphe etmemek gerek. Zannetmiyorum ki, kuşe kâğıda basılmış, renkli ve bol resimli bir ansiklopedi, bulunduğu köy kitaplığında hiç dikkati çekmeden durabilsin.

Uğraştığı tarım dalında bilgi veren, yenilik getiren, hele inandırıcı bir lisanla yazılmış, tatbikatta pratik yolları göstermiş, bol resimli şemalı kitapların vereceği faydayı düşünmek hiç de zor olmasa gerek. Örnek olarak yeni bir budama sistemi, aşılama şekli, değişik tarzda pratik bir şekilde yapılabilecek seyreltmeyi anlatan kitapların verimi arttırmada rol oynamıyacağını iddia edemeyiz. Ancak bu kitaplar basit bir dille yazıldığı ve pahalı olmıyan yollar gösterdiği zaman köylüler için geçerli oluyor. Aksi takdirde, yani pahalı makinalarla yapılmayı sağlık veren kitaplar değerli olmuyor. Onlar, bize ucuz yolunu gösterebilirler, makinalarla yapılabilecek olanı da yazsınlar, makinaları da söylesinler, kesemizin gücü yettiği zaman son model olanı da yapmayı, onu yapacak makinayı almayı bize bıraksınlar diyorlar.

Her konuda olduğu gibi onlara en pratik şekilden en modern şekline kadar yapılabilecek her şeyi göstermek ve uygulama yolunu seçmeyi kendilerine bırakmak daha olumlu sonuç verir kanısındayım. Zira en iyiye herkes muhakkak ki sahip olmak istiyecektir. Odunu - kömürü dahi temin edemeyip tezekle ısınan bir köyde, kaloriferli ev yapmalarını tavsiye etmek ne kadar aykırı düşerse; ancak bir veya iki traktöre sahip bir köyde köylüye hasadı ille de biçer döğeri ile yap demek o kadar aykırı düşer.

Köylülerimizin çoğu, Atatürk hakkındaki malûmatı, başkalarının anlattıklarından dinlemektense okuyarak öğrenmeyi tercih etmektedirler. Bunun yanı sıra, yerleştikleri mahallin tarihi hakkında dedelerinden kalma, kulaktan aktarılmış bilgilerin ötesinde gerçeğe ait pek az şey bil-

diklerini kendileri ifade ve itiraf etmektedirler. Bunun için de, asıllarını öğrenebilmek amacı ile mahallî tarihi anlatan kitaplara ihtiyaç duymaktadırlar. Bu da manevî güç kazanmasına ve daha verimli çalışmalar yapmasına büyük ölçüde yardımcı olur.

Çeşitli hikâyeler ve romanlar bilhassa gençlerin düşkün olduğu türdeki kitaplar. Bir kaç saati boş olan herhangi bir köylü de, bu boş saatini kitaptan aldığı bir romanı okumakla geçirebiliyor. Bu da ona zamanla okuma alışkanlığı kazandırmaktadır.

Diğer taraftan 162 köy öğretmenine uygulanan anket sonucunda, sırasıyla köylülerin en çok dinî eserleri, kahramanlık destanlarını ve tarım alanındaki kitapları okudukları tesbit edilmiştir (48). Bunun sebebi de en çok dinî konularda temel bilgilere sahip olmaları, destanların onların anlayabileceği bir lisan ve üslûpla yapılması şeklinde açıklanmaktadır (49). Dinî eserlerin köylerde çok okunduğu, yukardaki satırlarda da kaydedildiği gibi, bir gerçek. Ama şu var ki, dinî esere sahip olan bir köy, «bunlar yetmiyor, bize biraz daha dinî eserler gönderin» demiyor. Olanla yetinebiliyor. Lâkin ziraî konulardaki kitaplar ne kadar çok olursa olsun gene istiyor. Değişiklikleri öğrenmek, yeni bir şeyler bulabilmek için. Ya da yeni romanlar istiyor, aynı romanları tekrar tekrar okumamak için. Bazı müstesnalar hariç olmak üzere, dinî eserler için bu kadar çok talep söz konusu olmuyor çoğu kez.

Modern ziraatçilikte kullanılan âletleri resimlerle gösteren ve anlatan, yeni âletleri tanıtan türdeki kitapların faydaları, artık pek çok köyümüzde anlaşılmıştır.

Günlük gazete ise köylerimizin ezeli derdi. Bunu hepimiz biliriz. Bu dert halen devam etmekte ve her ne kadar başka işlerde kullandıkları iddia ediliyorsa da, halâ yollarda köylü çocukları gazete istemektedirler. Başka işlerde kullandıklarını kabul bile etsek, kullanmadan önce hiç olmazsa göz gezdirmelerinin bile fayda vereceği muhakkak.

Sürelî yayınlar ise kısa zamanda okunabilecek makaleleri kapsadıkları için tutulmaktadırlar. Az zamanda okuduğunu bitirmek, hele yavaş okuyan birisi için çok önemlidir. Okuyabilme zamanı kısaldıkça, okumak hususunda kendisine olan güveni artar.

Günlük gazete okuyabilmeleri sayesinde, olayları yakından izleyebilme imkânına sahip olan köylülerin, olaylara katılabileme oranları da yük-

(48) Dr. Ahmet Tuğtaç: *Türk Köyünde Modernleşme Eğilimleri Araştırması*. Rapor. Dr. Ahmet Tuğtaç, İbrahim Yurt, Gül Egin ve Hüseyin T. Sevil. Ankara. D.P.T. S.P.D., 1970. 190 s.

(49) Ibid.

sek olacaktır. Zira dış dünya ile teması geç ve az olan toplumların, ilerlemesinin, olaylara katkıda bulunmasının da geç ve az olacağı olağandır.

Hasılı köye seçilerek gönderilecek, onların okuma zevklerine hitabedebilecek eserlerin faydaları sayılmıyacak kadar çoktur. Yeter ki onların anlayabileceği bir dilde yazılmış olsunlar, onları yakından ilgilendiren konuları kapsasınlar.

Narköy (Niğde) Bucağındaki kitaplığın rafları gibi, köy kitaplıklarının rafları da, köylünün ilgilenmeyeceği bir sürü eserler doldurulursa ve buna da «kitap göndermek» denirse, gayet tabiidir ki köylü o kitaplarla alakâdar bile olmayacaktır. Oysa gaye köye kitap göndermek değil, köylüyü kitap aracılığı ile aydınlığa kavuşturmak, kalkınmaya yardımcı olmaktır.

IV. ÖRNEKLER

Örnek olarak Bakanlık kayıtlarında, eğitim odası mevcut görünen, Ankara'nın tesadüf seçilmiş iki bucağını ele aldım. Kitaplıklarla birlikte köyün umumî durumunu da araştırdım.

Toplu sohbet şeklinde yaptığım incelemeden aldığım sonuçlar, birçok Anadolu köyündeki durumdan hiç de farklı çıkmadı. Elde ettiğim bilgileri aynen kaydettim.

Ö r n e k 1 :

İli	:	Ankara
İlçesi	:	Nallıhan
Bucağı	:	Çayırhan
Nüfusu	:	987 (son nüfus sayımına göre)
Hane Sayısı	:	200
Konumu	:	Sırtta kurulmuş bir orman köyü
Yerleşme Tipi	:	Toplu
Köyde	:	170 aile tarımla,
		25 » balıkçılıkla
		50 » maden işçiliği ile geçimini temin etmektedir.

Ayrıca köyün toplam olarak 20 bin küçük baş hayvanı var. 13 traktör, 2 biçerdöğeri, 2 kamyon 6 tane de jip, köyün motorlu araçlarını teşkil etmektedir. Köyün eşki yeri, Sarıyer Barajı sularının istilâ sahasının içine girdiği için, şimdiki yerine taşınmış ve 1956 yılında devlet istimplâk ettiği yerlere karşılık hane başına 140 dönüm arazi tapulamıştır. Bu sebeple köyde yarıcılık yok. 30 ailenin hiç toprağı yok. Bunlar da yeni kurulmuş genç aileler.

Köyde, Kooperatif, Turizm Derneği, Ortaokul Yaptırma Derneği, Toprak Su Kooperatifi, Şehirlerarası PTT var ve hepsi faal durumdadır.

Muhtarın ifadesine göre altı yıldır asayiş bozacak bir hadise ceryan etmemiş ve cinayet olmamış.

Köyde radyosuz ev yok ve okuma - yazma bilen oranı % 95. Bir ilkökulu var, 1929 yılında açılmış ve hali hazırda 5 öğretmeni, 62 si kız, 68 erkek olmak üzere 130 öğrencisi var. En kısa zamanda da bir orta okul açılması istemekte ve bununla ilgili çalışmalarını yürütmekteler.

Bütün bunlara rağmen eğitim odası kapalı duruyor ve kitaplık, karma karışık süreli yayınların atıverdiği bir küçük dolaptan ibaret. İlk defa 1945 yılında «okuma odası» adı altında kurulmuş, 1958 yılında mevcut 60 kitap okul kütüphanesine devredilmiş.

Kitaplar

- 1 Hayvancılık
- 2 Atatürk ve Türk Çiftçisi
- 2 İç Göç
- 1 Köyceğiz - Dalaman Örnek Kalkınma Projesi
- 1 Mahallî Seçim Hukuku
- 1 Ahır ve Ağıl Plânları
- 1 Ayaş
- 1 Radyoda Tarım Öğretmeni Konuşuyor
- 1 Ziraat Öğretim Metodları
- 2 Ana gibi Yar Olmaz
- 1 İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı Köye ve Köylüye Neler Getiriyor
- 1 Toplumumuzda Doktrin Tartışmaları
- 1 Hüsmen Dayı Avrupada
- 1 Türkiye'de Ziraatın Geliştirilmesinde Zaman ve Maliyet Hesapları

1 Gübreleme

- 1 Ayçiçeği Tohumlarından Yağ Çıkarma
- 1 Türkiye'nin Bugünkü Görünüşü
- 3 Turizm Envanteri

Süreli Yayınlar

- Ziraat ve Yayımları
- Tarla
- Köy Postası
- Pancar
- Türk Silâhli Kuvvetleri Dergisi
- Uçan Türk

Broşürler

- 4 Helâ Yapımı
- 4 Sulama
- 4 Gübreleme
- 4 Çamaşır Yıkama

Bunların hiç birisi okunmuyor ve hiç birisine el sürülmemiş. Oysa Eğitim odası konumu dolayısıyla son derece işlek bir mahalde. Kahve, cami, ilkökul, muhtar odası, PTT, Kooperatifin bulunduğu yerde kahve ile muhtar odasının arasına açılmış. Buna rağmen durum maalesef üzücü. Muhtar ve öğretmenler, kısa bir zaman sonra kitaplığı işler hale getirebileceklerini, ancak ondan önce ortaokul yaptırılması ve tarlaların sulanma işlerinin olduğunu söylediler.

Ümidim odur ki, bu iki önemli işleri çabucak bitip sıra kitaplığa gelebilsin.

(*) Süreli yayınların hepsinin sayıları eksik, Uçan Türk'den başkası bir zaman gelerek birikmiş, artık gelmemeğeymiş.

Ö r n e k 2 :

İli	: Ankara
İlçesi	: Kalecik
Bucağı	: Çandır
Nüfusu	: 1920 (son nüfus sayımına göre)
Hane Sayısı	: 200
Konumu	: Sırtta
Yerleşme Tipi	: Toplu.

Köyde herkes geçimini topraktan sağlamaktadır. Köy toplam olarak 37 bin dönüm ekilebilir araziye sahip, fakat her sene bunun yarısı ekilip yarısı nadasa bırakılmaktadır. En çok tarlası olanın 300 dönüm, en az tarlası olanın 10 dönüm toprağı var. Bunun yanı sıra arıcılık yapanlar da var. Toprağın bir kısmı bostan, bir kısmı bağ ve bir kısmı da tahıl yetiştirmek üzere işlenmektedir. Küçük büyük 4000 baş hayvanı olan köyde 24 traktör, 3 biçerdöğer, bir tane de 20 kişilik otobüs bulunmaktadır. Köydeki ailelerin % 5 inin toprağı yok. Bunların bir kısmı başkalarının tarlalarında ve bir kısmı da Ankara'da çalışmakta.

Bütün köy sakinlerinin, tabii üyesi oldukları bir tek köy Kalkındırma Derneğı ayrıca Ziraat Bankası Şubesi mevcut.

Arada sırada meydana gelen hâdiseler, büyük çapta asayiş aksatmadan bastırılmaktaymış.

Köyde radyosuz ev yok ve okuma-yazma bilenlerin oranı % 95. Buna eski türkçe bilenler dahil değil. Köy halen 85 i kız, 85 i erkek olmak üzere 170 öğrencisi ve 6 öğretmeni olan, 1923 senesinde açılmış bir ilkokula sahip. 1959 yılında, köylünün de yardımıyla yapılıp, açılan ortaokul, öğretmensizlikten dolayı tam faaliyet gösteremiyor. Okulun biri fen diğeri de edebiyat derslerini yöneten iki öğretmeni var. Öğretmen yetersizliğı ve yatacak yer bulmakta çekilen sıkıntı yüzünden çevre köylerden ortaokula gidecek olan talebeler Kalecik ya da Ankara'yı tercih etmekte.

Eğitim odası, Ortaokulun açılması sırasında yani 1959 yılında kitaplıkla birlikte kurulmuş. Uzun zaman gerek kitapsızlıktan, gerekse bir görevli verilememesinden fonksiyonunu yitirmiş; nihayet 1968 yılında ikinci kez açılmış. Evvelce köy kitaplığı olmayıp okul kitaplığı varmış. Bu kitaptan da, çocuğun kitabı evine götürebilmesi halinde, yani dolaylı olarak yararlanılabiliyormuş.

Şimdiki halde 450 kitaba sahip olan kitaplığın işlerini, meteoroloji memuru fahri olarak yürütüyor. Üç çeşit süreli yayın, muntazam olma-

makla beraber, kitaplığa geliyor. Bugünlerde abonesi yenilenecek olan Milliyet Gazetesi, köyün hemen tek okunan gazetesi.

Kitapların listesini almak mümkün olmadığı için sadece konularını tesbit etmeyi uygun buldum. Kitapların konularını, miktarlarının fazlalığına göre şöyle sıralamak mümkün :

Kitap Konuları

Romanlar

Tarihi Eserler

Dini Eserler

Sosyal konulu eserler (çok az)

Sürelî Yayınlar

Çiftçilik

Plânlı Köye Doğru

Uçan Türk

Ayrıca

B.M.M. Dergisi

Broşürler

Tarım Broşürleri.

En çok okunan kitapların başında romanlar ve tarım broşürleri gelmekte. Hatta «İnce Memed» romanının ikinci cildi bulunmadığı halde, birinci cilt için bir çok kişi sıra bekliyorlar. Yaşlılar genellikle dini konulu eserleri tercih etmekte. Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından basılmakta olan «genel kültür» kitaplarından da kitaplığa gönderilmiş. Ne var ki, yaşlılar onların sadece çocuklar için hazırlandığı kanısı ile bu kitaplara pek itibar etmemekte.

Aka ve Varlık Yayınevlerine müracaatla kitap istemişler. Fakat gelen kitapların bir çoğu köylünün itibar etmeyeceği türde çıkmış. Kitaplıktaki klâsik eserler, kalkınma plânları, B.M.M. Dergileri hiç okunmayan kitaplar arasında.

Kitaplıkta en çok ihtiyaç duyulan müracaat eseri yok. Orada en çok kullanılan müracaat kaynağı, duvarda asılı duran dünya haritası.

Yakacak tahsisatı bulunmadığı için kışın kitaplık açık bulundurulamıyor ve dolayısıyla odada okuma yapılamıyormuş. Ancak evine kitap almak isteyenlere ödünç kitap verilebiliyormuş. Kitap verilirken sadece isim kaydı tutuluyor. Bunun dışında, kitap ödünç almak bir şarta bağlı değil ve kitabı alan kişi onu okuyup bitirinceye kadar elinde tutabiliyor. Zaman sınırlaması yok.

Köylüler özellikle bağcılık, tarım hastalıkları, hayvan hastalıkları, gübreleme, sulama ve Atatürk İnkilâpları konusundaki kitaplara ihtiyaç duyduklarını söylediler. Bunlardan başka genel konulu bir eserin, ansiklopedi ve bunun gibi, kitaplıkta bulunmasından büyük ölçüde faydalanabileceklerini de ifade ettiler.

V. SONUÇ

Görüldüğü gibi çeşitli tarihlerde köylerimize kitaplık kurulmuş ve kitap götürülmüştür. Hatta Halkevleri vasıtasıyla bu çalışma hayli ileri bir safhaya ulaştırılmıştır. Fakat ne yazık ki verimli olabileceği bir çağda, bazı siyasi nedenlerle çalışmaları durdurulmuştur.

Bundan sonra devlet bu konuyu bizzat ele alarak Okuma Odaları açılmasını gerçekleştirmiştir. Ancak Okuma Odaları hem pahalılığı hem de organize edilememeleri dolayısıyla hedefe varmaktan uzak kalmışlardır. Bu duruma sebep olan olayların arasında 1940-1950 yıllarında, dünya ekonomisindeki bozuklukları, II. Dünya Savaşının ekonomik ve sosyal etkilerini de düşünmek zorundayız. Halkevleri ve Halk odalarının kapanmaları ve Okuma Odalarının açılması çalışmalarına başlanması bu tarihlere tesadüf etmektedir. Dolayısıyla bu çalışmalara gereği kadar önem verilememesini, o devre için, mazur görecek önemli bir sebep mevcuttur.

Lâkin bu tarihten sonraki çalışmaların da verimli olamadıklarını görmek gerçekten üzücü. Okuma Odalarının açılmasına 1953 yılında başlanmıştır. Bu işin yönetilmesi, Millî Eğitim Müdürlüklerine verilmiştir. İlgili yönetmelikte de kayıtlı olduğu üzere hedef, okulu olan her köyde bir Okuma Odası açılmasıdır. Ancak düşünülecek olursa bu yol son derece pahalı ve organizesi güç bir yoldur. Böyle bir çalışmaya ne eleman yeterli, ne de her köyde açılacak kitaplığı gereği gibi besliyecek kitap temin etmek mümkün olabilir.

Türkiye'de kırkbin köy olduğu bilinmektedir. Bunun sadece onbininde okul olduğunu düşünsek bile, onbin köyde açılacak kitaplıkları, köylüye faydalı olabilecek biçimde beslemek son derece güç bir iştir. Kaldı ki muntazam şekilde kitapların gönderilebildiğini düşünsek bile, her kitaplığa basit de olsa tasnif bilgisi bulunan görevli tayin etmek imkânı olmadığı için kısa zamanda, biriken kitapların durumu, eski kitap satan dükkânlardaki kitaplardan hiç bir farkı kalmaz.

Bundan başka, kitaplık açılabilmesi için her köye önce, Eğitim Odası olarak kullanılabilcek, köylü için cazip bir oda, bir bina gereklidir. Bu odayı tefriş edecek mefruşat lazımdır. Oturacak sandalye, üstünde yazı yazacak veya okunacak masa gibi... Bu odayı aydınlatmak ve ısıtmak da zorunludur. Yakacak ve aydınlatma masraflarını karşılayacak tahsi-

sat ayrılmaz ise, çok az köyde, köylü bunu kendi imkânlarıyla sağlar. Büyük bir çoğunluğunun ise zaten böyle bir masrafı karşılayacak maddî imkânı yoktur.

Şöyle toparlak bir hesap yapılırsa, günümüz raiclerine göre; eğitim odası olarak kullanılabilir bir odanın yapılması 10 bin, içinin tefrişi 2 bin, kitaplığa koyulacak basılı materyalin maliyeti 3500 olarak kabul edilirse, köy başına en az 15.500,— TL. yatırım yapmak gerekecektir. Köy miktarını 10 bin olarak kabul etsek, ilk ağızda 155.000.000.00 TL. yatırım gerekecektir. Bu hesaba bir de ısınma, aydınlatma masrafları, her yıl yeni kitapların temini ve dağıtımını için yapılacak masraflar eklenecek olursa meblağ daha da büyüyecektir.

Oysa bu miktardaki yatırımla, çevresine her yönü ile faydalı olabilecek, tam teşekküllü bölge kütüphaneleri kurmak ve bunları en iyi şekilde donatarak mükemmel hizmet götürmelerini sağlamak mümkün olur. Böylece verim artar, hedefe ulaşmak için harcañacak zamandan tasarruf edilebilir.

Aynı zamanda okulu olan köye kitaplık kurmak gibi bir sınırlamadan kurtulunmuş olur. Böylece okulu olsun olmasın her köy, kitap okuma olanağına kavuşturulabilir. Netice olarak da kitaplar vasıtasıyla hazırlanacak temelin üstüne, halk eğitimi ile sağlam bir bina inşa etmek imkânı doğacak, Türkiyemiz'de özlenen toplum kalkınmasının gerçekleşmesi çok kolaylaşacaktır.

Dileğim, birçok çalışmalarla kısmen de olsa köylüye kazandırılan okuma alışkanlığı, tamamen kaybolmadan bundan istifade edilebilecek ortamın hazırlanmasıdır.

EK : 1

«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre Amasya İll Eğitim Odaları Listesi

<u>İlçesi</u>	<u>Eğitim Odasının Açıldığı Köy</u>
Merkez	Boğazköy Akyazı Yenice Çiğdemlik (Zana) Kayabaşı
Suluova	Akören (Ağviran) Bayırlı

Eğitim Odaları Toplamı : 7

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Diyarbakır İli Eğitim Odaları Listesi**

İlçesi	Eğitim Odasının Açıldığı Köy
Merkez	Alibardak Karabaş
Bismil	Amber
Ergani	Ortayazı

Eğitim Odası Toplamı : 4

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Ediime İli Eğitim Odaları Listesi**

İlçesi	Eğitim Odasının Açıldığı Köy
Merkez	Kemalköy İskenderköy Budakdoğanca Küküler Köşen
Uzunköprü	Kavacık Bildır Altınyazı Turnaci Eskiköy Çöpköy
Keşan	Beğendik Karlıköyü Maltepe İzzetiye Çamlıca
İpsala	Paçaköy Karaağaç Uzunköprü
Lalapaşa	Sinanköy Ortakçıköy
Havsa	Hasköy

Eğitim Odası Toplamı : 22

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Antakya (Hatay) İli Eğitim Odaları Listesi**

İlçesi	Eğitim Odasının Açıldığı Köy
Merkez	Şenköy Bucağı Harbiye Bucağı
Yayladağı	Kışlak Bucağı
Altınözü	Yiğityolu Bucağı Fatikli
Kırkhan	Çamsarı
İskenderun	Belen Değirmendere
Dört Yol	Başlamış Turuçlu Çağlalık Zerzin Bucağı

Eğitim Odası Toplamı : 12

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Antalya İli Eğitim Odaları Listesi**

İlçesi	Eğitim Odasının Açıldığı Köy
Merkez	Bademağacı Çakırlar Kovanlık
Korkuteli	Yavuz Osmankalfalar Yazır

Eğitim Odası Toplamı : 6

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Artvin İli Eğitim Odaları Listesi**

İlçesi	Eğitim Odasının Açıldığı Köy
Merkez	Bakırköy Erenler Ahlal Zeytinlik Oruçlu Beşâğıl Kalburlu
Borçka	Kaynarca Aralık Başköy Alaca Ambarlı

Eğitim Odası Toplamı : 12

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Ankara İli Eğitim Odaları Listesi**

İlçesi	Eğitim Odasının Açıldığı Köy
Altındağ	Sarayköy
Ayaş	Ortaberek Tekke Çanlı Sinanlı Hıca İlhanlı
Balâ	Karacaali
Çamlıdere	Dağkaravereen Avdan
Çankaya	Gölbâşı Taşpınar Kıbrıs
Çubuk	Melikşah Yukarı Çavundur
Güdül	Abadan Akçakese

	Yeşilöz Garipçe Sogun Çağa
Haymana	Sarı Değirmen İkizce Oyaca Ahırlıkuyu
Kalecik Kızılcahamam	Çandır Pazar Çeltikçi Kınık Gümele Kırkırca Kurumlu K. A. Karaören
Nallıhan Polatlı	Çayırhan Karayavşar Yassıhöyük Eskipolat Yağcıoğlu
Sulakyurt	Hamzalı Yeşilyazı Kalekişla
Şereflikoçhisar Yenimahalle	Boğazköy Akçaviran Çoğulu İlyakut Zir Zirkaya

Eğitim Odası Toplamı : 47

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Aydın İli Eğitim Odaları Listesi**

<u>İlçesi</u>	<u>Eğitim Odasının Açıldığı Köy</u>
Merkez	Dalama Bucağı Tepecik Alanlı Balta Kocagür Yavuzköy Çiftlik Işıklı
Kuşadası Söke	Soğucak Sazlıköy Akköy - Yeniköy Atburgazı Akçakoca Yuvaca Balat

Kuyucak	Ortakçı
	Bucak
Yenipazar	Derecik
	Donduran
	Çulhan
	Dereköy
	Hamzalıbalı
Koçarlı	Cinci
	Güdüşlü
	Halilbeyli
Bozdoğan	Kızılcaaköy
	Yenice
	Pınarlı
	Kılavuzlar
	Kamışlar
	Kavaklı
Karacasu	Tutağaç
	Yenice Bucağı
	Çamköy
	Esençay
	Dereköy
	Eymir
	Dikmen
Çine	Akçaova
	Kahraman
	Bahçeovası
	Kasar
Nazilli	Sevindikli
	Arslanlı
	Bayındır
	Hasköy
	Ovalar
	Nazırlı
	Esenköy
	Güzelköy
Germencik	Neşetiye
	Reisköy
	Kızılcapınar
	Moralı
	Selatin
	Ömerbeyli
	Hıdırbeyli
	Alangüllü

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Balıkesir III Eğitim Odaları Listesi**

İlçesi	Eğitim Odasının Açıldığı Köy
Merkez	Ertuğrul
Ayvalık	Mutlu Muradeli Altınova Bucağı Çakmak
Bandırma	Eğrili Eskisđırcı Akçapınar
Havran	Büyükdere Çamdibi İnönü Kalabak
Dursunbey	Aşadımusalar
Edremit	Bostancı Kızılkeçili Dereİi Kadıköy Avcılar Çamcı Güre
Gönen	Ulukır Köteyli Balıcdere
Ivrindi	Gökçeyazı Bucağı Çarkacı Sarıca Yağcılar Osmanlar
Kepsut	Tekkeışıklar
Manyas	Akçaova Çatal Çamlı Darıca Bucağı Kızılköy Boğazpınar Haydar Yeniköy
Sındırgı	Gölcük Düvertepe
Susurluk	Alibey Beyköy Göbel Muradiye Demirkapı Resadiye
Bigadiç	Çömllekçi Kadıköy

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Çorum İli Eğitim Odaları Listesi**

<u>İlçesi</u>	<u>Eğitim Odasının Açıldığı Köy</u>
Merkez	Mislerovacığı
	Kuşsaray
	Seyfe
	Yeniçamlı
	Eskiekin
	Çağşak
	Paşaköy
Osmancık	Tatar
	Dodurga
	Çiftlik
Sungurlu	Boğazkale
	Salman
	Yakbas
Mecitözü	Demirşık
	Çıkrık
	Kozveren
İskilip	Karaören
	Hallılar
Kargılı	Boğabağı
Çorum	Yeşilyayla

Eğitim Odaları Toplamı : 20

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Giresun İli Eğitim Odaları Listesi**

<u>İlçesi</u>	<u>Eğitim Odasının Açıldığı Köy</u>
Merkez	Kayadibi
	Kemaliye
	Camili
Balancak Dereli	Taşhan
	Şeyhli
	Hisar
	Eğriambar
Espiye	Akkaya
	Bahçeli
	Palaklı
Eynesil	Hisarçık
	Tepeköy
	Ören
Görece	Kekiktepe
	Balcılı
	Kemerli
	Çavuşlu
	Çanakçı
	İsmailbeyli

Keşap	Inanca Çatakkırı Karlıbel Demirci Hisarüstü Altınpınar Kolağzı Balıklısu Yazlık
Şebinkarahisar	Bayramşah Arslanşah Güvercinlik Kınık Ekecek Yeniyol Altınçevre - Koru Tepeltepe
Tirebolu	Yukarı Ortacami

Eğitim Odası Toplamı : 37

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Gümüşhane İli Eğitim Odaları Listesi**

İlçesi	Eğitim Odasının Açıldığı Köy
Merkez	Çamlı Kale Şule Tekke Memcitli Yeşildere Arzular
Kelkit	Dedeyolu Söğütlü Salyazı Günbatur
Bayburt	Sadak Kitre Yazıbaşı Yukarı Kirza Maden Akşar
Şiran	Demirözü Günyüzü Erenkaya Yeşilbuk Akbulat
Torlu	Telme Demirkapı Kürtün Altınpınar Kalecik Demirciler Tokçam

Eğitim Odası Toplamı : 29

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Isparta İli Eğitim Odaları Listesi**

<u>İlçesi</u>	<u>Eğitim Odasının Açıldığı Köy</u>
Merkez	B. Gökçeli Direkli (Kolcubeli) Yakaören İğdecik Kayı Kocatepe Deregümü Çümür
Atabey	Harmanören
Gelendost	Çaltı
Ş. Karaağaç	Salur Beyköy
Uluborlu	İleydağı Dereköy Küçükkabaca
Yalvaç	Kurusarı Çetince
Keçiborlu	Senir Kasabası Kapanlı

Eğitim Odası Toplamı : 19

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
İzmir İli Eğitim Odaları Listesi**

<u>İlçesi</u>	<u>Eğitim Odasının Açıldığı Köy</u>
Bergama	Ayasköy Eğrigöl Çamköy H. Süleymaniye Pınarköy Alibey Bölcek Kozluca Zağnos Aşağıbey Aşağıcuma Hisar Zeytindağ Bucağı Yeniköy Kurfalı Hacıömerli
Bornova	Pınarbaşı Naldöken Kavaklıdere Kozbeyli Yeniköy

Karaburun	Parlak Köyü Saip Köyü Anbarseki Eğlenheca İnecik Merdoğan Bucağı
Kiraz	Akpınar Aydoğdu Suludere Sarısu Veliler Haliller Karaman
Menemen	Kesikköy Maltepe Harmandalı Doğaköy Emiralem Yahşiler Ayvacık
Ödemiş Selçuk Torbalı	Baydağ Bucağı Serince Ayrancılar Yazıbaşı Pancar Çaybaşı

Eğitim Odası Toplamı : 47

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Kastamonu İli Eğitim Odaları Listesi**

<u>İlçesi</u>	<u>Eğitim Odasının Açıldığı Köy</u>
Çatalzeytin	Çağlar
Cide	Kuztekke
Tosya	Aşağı Kayı

Eğitim Odası Toplamı : 3

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Kayseri İli Eğitim Odaları Listesi**

<u>İlçesi</u>	<u>Eğitim Odasının Açıldığı Köy</u>
Merkez	Başakpınar Emmiler Hacılar
Pınarbaşı	Pazarören Panlı
Bünyan	Aslanbeyli Koçcağış

	Ekinciler
	Elbaşı
İncesu	Süskün
Develi	Zile

Eğitim Odası Toplamı : 11

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Kırşehir İli Eğitim Odaları Listesi**

İlçesi	Eğitim Odasının Açıldığı Köy
Merkez	Çaytrağazi Boztepe Özbağ Karacaviran
Kaman	Kurancılı Ömerhacılı Akpınar
Mucur	Kurugöl Seyfe İsahocalı
Çiçekdağı	Kösefakılı

Eğitim Odaları Toplamı : 11

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Konya İli Eğitim Odaları İsim Listesi**

İlçesi	Eğitim Odasının Açıldığı Köy
Merkez	Akörenkışla Köyü Hotamış Köyü Işıklar Köyü Belbaya Köyü Gölören Köyü Kayalı Köyü Emirgazi Köyü Yarama Bucağı Ovakayağı Köyü Karakaya Köyü Demirkent Kasabası
Akşehir	Atakent Köyü
Ereğli	Ayrancı Bucağı Üçharmanlar Köyü Kıraman Köyü Berendi Köyü Yarıkkuyu Köyü Dokuzyol Köyü Saray Köyü Yayıklı Köyü Büyükdöğün Köyü

	Karayusufly Köyü
	Çakıllar Köyü
	Aydınkent Köyü
	Çayhan Kasabası
Ermenek	Höyükburun Köyü
	Gökteme Kasabası
	Esentepe Köyü
	Tepebaşı Bucağı
Hadim	Kalınağıl Köyü
	Döngelli Köyü
	Gölkaya Köyü
	Kisecik Köyü
	Kılbasan Köyü
	Yollarbaşı Köyü
	Pınarbaşı Köyü
	Damlapınar Köyü
	Kızılkaya Bucağı
	Kâzımkarabekir Kasabası
	Taşkale Kasabası
	Sudurağı Köyü
	Başharman Köyü
	Dere Köyü
	Morçalı Köyü
Karapınar	Salur Köyü
Seydişehir	Ortakaraören Kasabası
	Taraşçı Köyü
	Gökçehüyük

Eğitim Odası Toplamı : 48

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Manisa İli Eğitim Odaları Listesi**

İlçesi	Eğitim Odasının Açıldığı Köy
Alaşehir	Kavaklıdere Kasabası
Kırkağaç	Musahoca
	Alacalar
Sarıgöl	Alemşahlı
	Dırazlar
Selendi	Kaşıklı
	Çavsa
	Tavak
	Çıkrıkçı
	Eskin
	Tepeynihan
	Karabeyler
	Satılmış
	Tahtakalbucu
	Kurşunlar
	Selmanhaçlar

	Dumanlar
	Terziler
	Çalıklı
	Pınarlar
	Kürkçü
	Zıraman
	Çartak
	Mıdıklı
	Anlaşa
Soma	Rahmanlar
	Avdan
	Adil
	Akçaavlu
	Büyükgüney
	Deviş
	Hacıyusuf
	Kızılören
	Karaçam
	Eğmez

Eğitim Odası Toplamı : 34

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Maraş İli Eğitim Odaları Listesi**

<u>İlçesi</u>	<u>Eğitim Odasının Açıldığı Köy</u>
Merkez	Önsen Hartlap Süleymanlı Döngel Tekir Çokyaşar Kavaklı Dereköy
Pazarcık Göksun Türkoğlu	Ördekdede Mehmetbey Kılılı

Eğitim Odası Toplamı : 11

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Muğla İli Eğitim Odaları Listesi**

<u>İlçesi</u>	<u>Eğitim Odasının Açıldığı Köy</u>
Merkez	Kıran Ortaköy Kafaca Bayır
Milâs	Ekinanbarı Çamköy Ağaçlıhöyük

Fethiye	Kemikler Danişmend Karacahisar Bozyer Gökben Patlangıç Arpacık Karadere Eşen İncirköy Seki Üzümlü Yakabağ
Marmaris Datca Bodrum	Söğüt Cumalı Karatoprak Karakaya Dereköy Güreçe Yahşi Ortakent Gündoğan Ağaçlı Kızılağaç Göl Yeniköy Mumcular Çömlekci Turgut Çardaklı Eskihisar Bozöyük Bağcılar Akgedik Şahinler Bozarmut Uluçınar Şeref Kavaklıdere Bahçekaya
Yatağan	Alaşar Ortaca Dalyan Akıncı Döğüşbelen Tepearası Zaferler Toparlar Kürkcüler
Köyceğiz	

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Muş İli Eğitim Odaları Listesi**

<u>İlçesi</u>	<u>Eğitim Odasının Açıldığı Köy</u>
Merkez	Soğucak Donatım Akınar Serinova
Eğitim Odası Toplamı : 4	

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Nevşehir İli Eğitim Odaları Listesi**

<u>İlçesi</u>	<u>Eğitim Odasının Açıldığı Köy</u>
Merkez	Kozluca Karapınar
Ürgüp	Yöşilöz Akçaviran
Eğitim Odası Toplamı : 4	

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Ordu İli Eğitim Odaları Listesi**

<u>İlçesi</u>	<u>Eğitim Odasının Açıldığı Köy</u>
Merkez	Oğmaca
Fatsa	Yalıköy Kayaköy Bolaman
Aybastı	Sarıyer Ardıç Yakacık Sefalı
Mesudiye	Yeşilce Gülpınar Yeveli Bey ağaç Darıca Konacık
Eğitim Odası Toplamı : 14	

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Rize İli Eğitim Odaları Listesi**

<u>İlçesi</u>	<u>Eğitim Odasının Açıldığı Köy</u>
Merkez	Yiğitler Kömürcüler Adacami Pazarköy Kokuluyayla
Ardeşen	Işıklı Armutlu
Çamlıhemşin	Şenyuva
Çayeli	Beyazsu
İkizdere	Ortaköy Başköy Güneyce

Eğitim Odası Toplamı : 12

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Samsun İli Eğitim Odaları Listesi**

<u>İlçesi</u>	<u>Eğitim Odasının Açıldığı Köy</u>
Merkez	Engiz Kutlukent
Alaçam	Asmapınar
Terme	Uzungazi
Havza	Kocapınar Cevizlik
Vezirköprü	Meşeli

Eğitim Odaları Toplamı : 7

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre»
Sinop İli Eğitim Odaları Listesi**

<u>İlçesi</u>	<u>Eğitim Odasının Açıldığı Köy</u>
Merkez	Bektaşğa Çiftlik Karapınar
Boyabat	Saraydüzü
Gerze	Güzelyurt

Eğitim Odası Toplamı : 5

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Sivas İli Eğitim Odaları Listesi**

<u>İlçesi</u>	<u>Eğitim Odasının Açıldığı Köy</u>
Zara	Bulakbaşı Karacahisar
Gemerek	Çepni Kasabası

Eğitim Odası Toplamı : 3

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Van İli Eğitim Odaları Listesi**

<u>İlçesi</u>	<u>Eğitim Odasının Açıldığı Köy</u>
Merkez	Ağartı
Özalp	Dönerdere Emek

Eğitim Odası Toplamı : 3

**«Eğitim Odaları Yönetmeliği» ne Göre
Zonguldak İli Eğitim Odaları Listesi**

<u>İlçesi</u>	<u>Eğitim Odasının Açıldığı Köy</u>
Merkez	Aşağıçıayır Kuzukaya Türkali Muslu Karapınar Kasımlar Durhanlı
Kdz. Ereğli	Üçköy Çay Büyüktekke
Çaycuma	Düz Hacıkadı Bucağı Kokarsu Emirşah Yazı Temenler
Safranbolu	Ağaçkese Akören Aşağıçiftlik Bostanbükü Toprakcuma Değirmencik Hacılarobası İncekaya Kadıbükü Karıt Kırıklar Konarı Kuzyakahacılar

	Üçbölük
	Yazı
	Yörük
	Ovacuma
Eflani	Karacapınar
	Bostancı
	Yağlıca
	Gözpınar
Bartın	Çakırömerağa
	Kozcağız
	Kaşbaşı
	Epiciler
	Saraylı
	Esenyurt
Ulus	Hacıosmanoğlu
	Ağaköy
	Kumluca Bucağı
	Kalecik
Devrek	Bakacakkadı
	Melekler
	Kabaca
Karabük	Kılavuzlar
	Bulak
	Sipahiler
	Akören
	Kâhyalar
	Davutlar
	Çerçiler
	Yukarıkızılcaören
	Zobran
	Kapaklı

Eğitim Odası Toplamı : 60

EK : 2

Yapılan Ankete (*) Göre İstenen Kitap Konuları

200	Din
244	Dinî Ahlâkî Menkıbeler
300	Sosyal İlimler
301	Köy Kalkınmasında Öğretmen ve İmâmın Roller
330	Köy El Sanatlarının Ekonomik Faydası
	Kalkınma Alanında Çeşitli Köylerin Çalışmaları ve Sonuçlarına Ait Sohbetler
	Ev Ekonomisi
	Ulusal Kalkınma İle İlgili Eserler
352	Vatandaşlık Bilgileri
	Köylünün Resmî Örgütlerle, Hangi Yollarla İş Göreceği
	Örgütleşme
	Vergi ve Askerliğin Önemi

(*) Anket 67 ilde uygulanmış olup, 55 ilden cevap alınabilmıştır (1). Ankete verilen cevaplar, konu numaraları altında yazılı olan, konu başlıklarına göre değerlendirilmiş, bir çoğunun aynı konuda olduğuna itibar edilmemiş olduğu için, konu numaralarının yanlarına istiyen köy miktarı işlenememiştir.

(1) Rifat Hancılar : Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayın Şubesi Müdürü Mülakat. 16.9.1972

- 370 Ana ve Babaların Çocuk Eğitimi
398 Kahramanlık Hikâyeleri
Aşk Hikâyeleri
600 Tatbikî ilimler
614 İnsan Sağlığının Korunması
Beslenme
Sağlık Sohbetleri
Bulaşıcı Hastalıklardan Korunma ve Tedavileri
Çocuk Bakımı
Doğum Kontrolü
630 Ziraî Bilgiler
Arıcılık
Kooperatifçilik (344)
Yetiştirilen Ürünler Hakkında : Üzüm, Çeltik, Şekerpancarı, Tütün, Antep Fıstığı,
Zeytin, Pamuk
Hayvancılık
Orman
Tavukçuluk
Hayvan Sağlığının Korunması
Sunî ve Tabii Gübreleme
Tarıma Zarar Veren Haşereler
Sebzeçilik
630 Gıdaların Muhafazası (Konservecilik)
Hayvan Yemleri
Sığırcılık
Kümes Hayvanlarının Pratik Olarak İlâçla Korunması
Koyunculuk
Tarımda Teknik Sulama
Süt Mamulleri
Toprağı Sürme Şekilleri
Buğday Ekimi
Sulama Şekilleri
Bağcılık
Balıkçılık
Kayakçılık
Her Mevsimde Sebze Yetiştirilmesi
Meyve Açıcılığı
646. Biçki - Dikiş
700
746 Halıcılık
Dokumacılık
Örgü İşleri
900 Tarih - Coğrafya
910 Yeni Keşifler
Turizm
920 Halk Şâirleri
956 Milletimizin Tarihi ile İlgili Kitaplar
Millî Destanlar
Gazilerimiz
Atatürk ve Kurtuluş Savaşı

Halk Eğitim Genel Müdürlüğünün 1962 - 1971 yıllarında yayınladığı kitapları üç konu başlığı altında toplarsak, karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır.

<u>Konu Başlığı</u>	<u>Çeşit Miktarı</u>	<u>Toplamı</u>
Halk İçin Genel Kültür Yayınları	56	2.600.000
Okuma - Yazma Öğretimi ile ilgili Yayınlar	45	2.281.000
Halk Eğitimini Tanıtıcı ve Hizmeti Geliştirici Mahiyetteki Yayınlar	46	180.500

(Liste, Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü, Yayın Şubesi Müdürlüğünün özel kayıtlarından alınmıştır.)

EK : 3

Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayınları (Yıllara Göre)

<u>Yılı</u>	<u>Adı</u>	<u>Çeşit Miktarı</u>	<u>Birim Ad.</u>	<u>Tirajı</u>
1962	Broşür	1	8.000	8.000
1963	Yetişkinler Alfabetesi	1	120.000	120.000
»	Yetişkinler Alfabetesi Öğretim Kılavuzu	1	15.000	15.000
1964	Yardımcı Okuma Kitabı	39	50.000	1.950.000
»	Genel Kültür Kitabı	24	50.000	1.200.000
»	Halk Eğitimi Yıllığı	1	5.000	5.000
1965	Genel Kültür Kitabı	13	50.000	865.000
1966	Halk Eğitimi Bülteni	6	2.500	15.000
»	Okuma - Yazma Öğretimi (Tercüme)	1	4.000	4.000
1967	Halk Eğitim Bülteni	4	2.500	10.000
»	Genel Kültür Kitabı	7	40.000	280.000
1968	Halk Eğitimi Bülteni	5	2.500	12.500
»	Genel Kültür Kitabı	4	40.000	160.000
»	Yetişkinler Alfabetesi	1	100.000	100.000
»	Grup Dinamizmine Giriş (Tercüme)	1	4.000	4.000
»	Türkiye'de Halk Eğitimi	1	4.000	4.000
1969	Genel Kültür Kitabı	7	40.000	280.000
»	Halk Eğitimi Bülteni	6	2.500	15.000
»	Yetişkinler Alfabetesi	1	61.000	61.000
»	Yetişkinler Alfabetesi	1	10.000	10.000
»	Halk Eğitiminin Anlamı (Tercüme)	1	4.000	4.000
1970	Halk Eğitimi Bülteni (*)	6	2.500	15.000
1971	Genel Kültür Kitabı	1	30.000	30.000
»	Üç çeşit Afiş (Malazgirt Zaferinin 900. yılı ile ilgili)	3	20.000	60.000
»	Yetişkinler Alfabetesi	1	25.000	25.000
»	Büyükanne	1	2.000	2.000
»	Halk Eğitimi Metodları (Tercüme)	1	4.000	4.000
»	Halk Eğitimi Bülteni	6	2.500	15.000
»	Halk Eğitim Bülteni (Malazgirt zaferi özel sayısı)	1	7.000	7.000
»	Halk Eğitimi Yıllığı (10. yıl)	1	4.000	4.000
T o p l a m		147	712.000	5.069.000

(*) 1970 yılında baskı için ödenek verilmediğinden kitap bastırılmadı. Mevcut ödenekle ancak bülten bastırıldı ve telif - resim, telif hk. satın alındı.

Kütüphaneler Genel Müdürlüğünün tahsisat ve vasıta verdiği il halk kütüphanelerinden, gezici servis yapanlardan Amasya, Kayseri, Niğde, Ürgüp ve Ordu'da hizmet götürülen köylerin listesidir. (1).

<u>İli</u>	<u>Bucağı</u>	<u>Köyü</u>
Amasya		Gözlek
		Kızseki
		Kuzgeçe
		Yolyanı
		Keleköy
		Uygur
		Aydoğdu
		Gökdere
		Toklucak
		Karasenir
		Musa Köy
		Başpınar
		Tencirli
		Karaali
		Çayan
		Boramul
		Aksalur
Kayseri		Emmiler
		Höbek
		Güzelköy
		Garipçe
		Kıranardı
		Sindelhöyük
		Süksün
		Turan
		Tuzluhisar
		Yeşilyurt
Isparta	Bağkonak	Kuyucak
		Çetince
		Koruyaka
		Kozluçay
		Dedeçam
		Bahtiyar
	Kumdanlı	Taşevi
		Yukarı Kaşıkara
		Aşağı Kaşıkara
		Aşağı Tırtar
		Yukarı Tırtar
	Höyükü	Gökçeali
		Celeptaş
		Eyüpler

		Kurusarı Akçesarı Tokmacık Eğirler Altıkapı Yağcılar Yukarı Kaya Çakırçal Çamharman Bağlarbaşı
Niğde	Süçüllü	Bahçeli Höyük Karatlı Aşlama Dikilitaş Yeşilburç Güllüce Tepeköy Kırkpınar Koyunlu Fesleyen Hançerli Yeşilyurt Aktaş Bor Ulukışlası Ovacık Kızılca Çamurkuyu Sazlıca Tepeköy
Ordu	Yalıköy	Boztepe Efirli Kaleyaka Mersin Kurtuluş Çaka Çaytepe
	Bolaman	Kovanlı Okçulu Doğanlı Keşkavaklar Güvercinlik Ayrılık Eski Sayacak Turnasuyu Denizbükü Nalçık

Ürgüp (ilçe)

Mazı Köyü
Bavalı
Akköy
Karlık
Tahar
İltaş
Başköy
Demirtaş
Yeşilöz
Ayvalı
Mustafa Paşa
Ulaşlı
Karakaya
Sofular
Şarlıdır
Çökek